

DÉLMAGYARORSZÁG

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT LAPJA

Ember az ismeretlen égitesten

Visszaindult a holdexpedíció

- **A Nyugalom Tenger kráterében**
- **Mit mond Armstrong?**
- **Az érkezés és a távozás**

Armstrong, aki először lépett a Holdra.

„A Nyugalom Tamaszpont jelenti: a Sas leszállt” — ezzel a mondattal jelentkezett Neil Armstrong a Hold felszínéről, először az űrhajózás rövid történetében, 1969. július 20-án, magyarországi időszámítás szerint este 21 óra 17 perc 40 másodperckor. Embert szállító jármű, az Apollo-11 holdkompja, rádióhívójele szerint a „Sas” fedélzetén két űrhajóssal, Neil Armstronggal és Edwin Aldrinnal ekkor szállt le először idegen égitestre.

A példa nélkül álló és bonyolult manőver teljesen az előirányzott tervnek megfelelően ment végbe. Az űrhajó előbb mintegy 15 kilométerre közelítette meg a Hold felszínét, majd innen a tervezett leszállóhely felé ereszkedett, a fékező rakéta működése eredményeként egyre csökkenő sebességgel.

Az a hely, ahova a „Sas” érkezett, Armstrong közlése szerint „egy kráter futballpálya nagyságú belseje” igen sziklás volt, s ezért az űrpilóta kissé távolabb manőverezett a holdkompdal. Végül a „Sas simán ért talajt” csaknem teljesen függőleges helyzetben, úgy, hogy ajtaja nyugatra nézett.

Röviddel a leszállás után Armstrong és Aldrin már közölte első megfigyeléseit a leszállás színhelyéről. El-

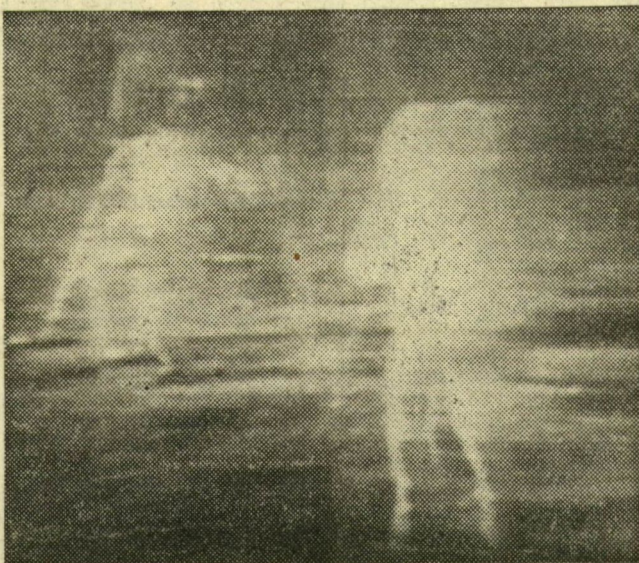
mondották például, látják, hogy az égitest felülete hamuszürke színű, tele van kisebb-nagyobb kráterekkel és kisebb, legfeljebb egy méter átmérőjű szikladarabokkal, amelyeknek színe a megfigyelés helyétől függően változónak tűnt. Ott, ahol a hajtómű lángsugara felsértette a talajt, sötétszürke színű anyag látszott.

Neil Armstrong és Edwin Aldrin, az Apollo-11 holdkompjának, a „Sas”-nak leszállása után röviddel közölte, az eredeti terv megváltoztatásával kész korábban végrehajtani a Holdra lépést. A földi irányító központ engedélyével, a szükséges ellenőrzések és rövid étkezési szünet után, haladéktalanul hozzáláttak az előkészületekhez.

Kinyitják a kabinajtót

Az űrhajósok budapesti idő szerint körülbelül hajnali fél négykor kaptak engedélyt a kabin belső nyomásának megszüntetésére és a kabinajtót ezt követő kinyitására. A nyomás lassan csökkent és a két űrhajós még annak teljes megszűnése előtt megkezdte az ajtó kinyitását. Ezután ismét szuszak ellenőrzés következett, majd Armstrong jelentette, hogy megkezdte a kiszállást. Az űrkabin szűk résén óvatosan, háttal bújta ki az úgynevezett „arany tornácra”, a bejárati részre, majd közölte, lába már a létrán van. Egy kötélen meghúzásával Armstrong kinyitotta az űrhajó oldalára felszerelt tartályt, ebből előbújt egy különleges fekete-fehér képeket adó tv-kamera, s néhány másodperccel ezután már az egész világ megláthatta a létrán lassan, óvatosan mozogó űrhajóssal.

Kis lépés egy ember, de hatalmas ugrás az emberiség számára — ezekkel a szavakkal lépett az első űrhajós, Neil Armstrong a Hold felszínére. Az űrhajózás történetének ez újabb, világra szóló eseményére 109 órával, 24 perccel és 20 másodperccel azután került sor, hogy az Apollo-11 űrhajó elindult a floridai Kennedy-fokról a Hold felé. „Olyan, mint a porított faszén” — követte Armstrong a talajt, de hozzáfűzte, hogy a mozgás nem jelent nehézséget, sőt könnyebb, mint a szokotathoz szokott volt. Az űrhajó hajtóműve a leszálláskor nem vágott mély krátert a talajba, az „üricszmák” pedig mintegy két és fél centiméterre süppednek be.

Armstrong és Aldrin sétál a Hold felszínén

(A tévé képernyőjéről fényképezte: Enyedi Zoltán)

Armstrong a kiszállás után mintegy húsz percig egyedül volt a Hold felszínén. Előbb egy fényképezőgéppel, amelyet a kabinban maradt Aldrin kötélen juttatott el hozzá, lefényképezte saját lábnyomait, majd próbát vett a Hold talajából, amelyet haladéktalanul továbbított a kötélen társának. „Mindent nagyon tisztán látok” — mondotta az űrhajós, aki addig még nem távolodott el messzire a lábától, s nagyrészt árnyékban tartózkodott. „Igen érdekes, hogy helyenként kemény talajt érzek” — mondotta Armstrong a földi központnak. Az űrhajós hamar felbátorodott és földi méretekben rendkívül gyorsnak tűnő mozdulatokkal haladt. „Úgy tűnik, hogy ez vulkanikus kőzet” — hangzott az újabb észlelet.

„Csodálatos magány”

Magyarországi idő szerint röviddel hajnali negyed öt előtt Aldrin is kimászott a kabinból és kipróbálta a mozgást a Holdon. Az űrhajós hatalmasakat ugrott a nehéz ruhában. Mind Armstrong mind Aldrin elragadtatással szólt az első benyomásokról. „Nem olyan, mint az amerikai sivatagok, de nagyon szép” — mondotta Armstrong. „Csodálatos ez a magány” — jelentette ki Aldrin.

Az űrhajósok ezt követően eltávolították a védőburkot az űrhajó lábazatára szerelt emléktábláról. Ez a tábla a Holdon marad, hirdelve, hogy itt lépett először az ember a Holdra. A tábla a két űrhajós nevével kívül Nixon elnök aláírását is tartalmazza.

Armstrong ezután leszerelte a tv-kamerát a holdkomp oldaláról és több mint 20 méterre távolodott el vele. Előbb körképet készített a látványról, a földi irányító központ tájékoztatására, majd a szilárdan álló holdkompba irányozta azt. Aldrin közben megkezdte a tudományos műszerek elhelyezését: egy automatikus szeizmikus mérőállomást, egy, a lézersugarak visszaverésére

szolgáló berendezést és egy alumíniumlapot helyezett el; ez utóbbi az úgynevezett napszél, a napsugárzás anyagi részecskéinek mérésére szolgál.

Az űrhajósok a tudományos program keretében megkezdtek a talajminták begyűjtését, előbb egy különleges vákuum-kamrába, majd egy számozott rekeszket tartalmazó tartályba. Az ehhez szükséges műszereket, a tudományos felszereléshez hasonlóan, az űrhajó oldalára szerelt tartályból vették elő.

Miközben a „Sas” személyzete a Nyugalom Tamaszponton tevékenykedett, az Apollo-11 személyzetének harmadik tagja, Michael Collins az űrkabinban mintegy 110 kilométeres magasságban a felszín felett folytatta a keringést a holdkörüli pályán.

Telefon a Földről

Az Egyesült Államokban természetesen igen nagy érdeklődéssel követték az Apollo-11 és különösen a „Sas” útját. Nixon elnök a Fehér Házban figyelte a Holdra szállás eseményeit, mint közölte: a „tv elé szögezve”. Az elnöknek Frank Borman, az Apollo-8 parancsnoka adott felvilágosításokat a leszállás mozzanatairól.

Magyarországi időszámítás szerint röviddel hajnali öt óra előtt az űrhajósok kitűzték a Holdra az amerikai zászlót, látogatásuk emlékére. A Hold és minden más égitest — nemzetközi megállapodások szerint — nem képezheti egyetlen ország tulajdonát sem. Kézzel ezután Nixon elnök hívta őket telefonon dolgozó szobájából. Az elnök azt mondta, hogy ez a telefonhívás a „legtörténelmibb jelentőségű” a Fehér Házból. Minden amerikai, de az egész emberiség is büszke önökre — mondotta az űrhajósoknak Nixon, azt hangoztatva, hogy munkájuk eredményeként „az ég az ember világa” (Folytatás a 2. oldalon.)

Átadták a kiállítási díjakat

Tegnap délelőtt került sor a vásári díjak, jutalmak kiosztására — a Szegedi Ipari Vásár és Kiállítás történetében immár másodszer. A városi tanács székházának dísztermében gyűltek össze a vállalatok, üzemek, szövetkezetek képviselői, hogy részt vegyenek az *ünnepélyes díjkiosztáson*. A bíráló bizottság úgy határozott, hogy a Szeged m. j. városi tanács vb alapította nagydíjat ez alkalommal nem adják ki. Viszont a tervezett kettő helyett három vállalatot jutalmaztak vásári nagydíjjal.

Az ipari vásár idei nagydíjait dr. Csikós Ferenc, a városi tanács vb titkára nyújtotta át a Csongrád megyei Allatforgalmi és Húsipari Vállalat, a Hódmezővásárhelyi Divat Kötöttáru-gyár és a VBKM Világítás-technikai Vállalat képviselőjének, Aranyéremmel tüntették ki a VIDEOTON Rádió- és Televíziógyárat, a Budapesti Mezőgazdasági Gépgyár debreceni gyárat és az Elektronikus Mérőkészülékek Gyárának esztergomi gyáregységét.

Ezüstérmes a Budapesti Pamuttextilművek, a Szegedi Háziipari Termelőszövetkezet, a Budapesti LAMPART Zománcipari Művek, a Tisza Bútoripari Vállalat 3. sz. gyáregysége, a Szegedi Ecset- és Seprűgyár, a Szegedi Paprikafeldolgozó Vállalat, a Hódmezővásárhelyi Majolikaipari Vállalat, az Alföldi Porcelángyár, a Szegedi Konzervgyár, és a Gyulai Fa- és Fémipari Ktsz.

Tizenöt üzem — a Szegedi Ruhagyár, a Szegedi Kenderfonó- és Szövőipari Vállalat, a Hódmezővásárhelyi METRIPOND Mérleggyár, a Magyar Kábelművek szegedi gyáregysége, a Fővárosi Gáz- és Vízellátó Vállalat, a Szegedi Fémművek Vállalat, a Szegedi Felszabadulás

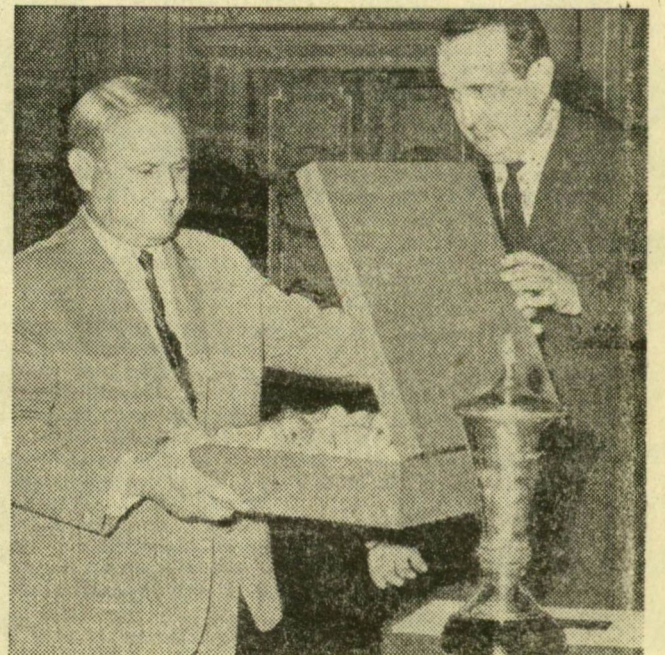
Asztalos és Kárpitos Lakberendező Ktsz. a Budapesti Egyesült Vegyiművek, a Fővárosi Műszerkészítő és Javító Vállalat, a Nagykőrösi Faáru- és Dohányzócikkgyártó Vállalat, a Budapesti Vegyiművek, a Pest-vidéki Gépgyár, a Balatonkenesei SIRÁLY Vas-Műszaki Műanyagfeldolgozó Vállalat, és a Békés megyei Vegyipari Vállalat — kiállítását bronzéremmel jutalmazták.

A vásár rendezői nagyra értékelik a *jugoszláv vállalatok* részvételét a szegedi ipari vásáron. A FIDELINKA Gabonaforgalmi és Tésztaipari Kombinát, a METEOR Export-Import Vállalat és az ISTRÁ Kötöttáru-gyár a zsűri különdíját kapta színvonalas kiállításáért. A többi jugoszláv kiállítást oklevéllel tüntették ki.

Elismerő oklevéllel tíz hazai vállalat — a szegedi KOMPLETT Ruházati Vállalat, a szegedi VIDIA Kereskedelmi Vállalat, a Bács-Szolnok megyei Vas-Műszaki Nagykereskedelmi Vállalat, az AUTOFÉM Ktsz. a BÜTORÉRT Vállalat, a Szegedi Építőipari Vállalat, a Csongrád megyei Gabonafelvásárló és Feldolgozó Vállalat, az Úveg és Porcelán Nagykereskedelmi Vállalat, a Csongrád megyei KISZÖV kiállító szövetkezetei és az ORION Rádió- és Villamosági Vállalat — árubemutatóját jutalmazták. Az ORION-t a zsűri különdíjával jutalmazták, miután színvonalas kiállításával ezt kiérdemelte.

Tegnap a Budapesti Mezőgazdasági Gépgyár debreceni gyárának vezetője, Kovács Béla tájékoztatta az újságírókat a sajtóházbán. A hatékony növényvédelemhez, a mezőgazdasági műveletek gépesítéséhez nyújt nagy segítséget a debreceni gyár. Korszerű növényvédő, gyomirtó gépcsaládok tanúskodnak erről, többek közt egy ilyen gépcsaládot mutattak be az ipari vásáron is. De kisgépek közt is találunk érdekes újdonságokat, ilyen például az automós permetező, Szocialista szerződés alapján az NDK-val közösen nagy teljesítményű univerzális komplett gépcsalád kialakításán dolgoznak, mert a hazai igények kielégítésén túl céljuk a KGST-országok ellátása is.

Sokakat érdekel az ipari vásár, vasárnap délután 4 órakor már a 20 ezredik látogatót köszöntötték a gyárlarét Márki István személyében. A szerencsés nyertesnek, a Csongrád megyei Állami Építőipari Vállalat dolgozójának, Erdősi István, az AUTOFÉM Ktsz reklámfőnöke adta a Szeged Souvenir-kávéfőzőt és a készletet. Mára várják a 35. ezredik látogatót érkezését.

Somogyi Károlyné férvetel

Dr. Csikós Ferenc átadja az ipari vásár nagydíját dr. Piros Lászlónak, a Csongrád megyei Allatforgalmi és Húsipari Vállalat igazgatójának